

اند یکی اینکه قضیه دیگری هم به من گفتند

چون می دانستند که من آدم رقیق القلبی هستم میگویند که میخواهند این قانون بگذرد و آنوقت باعتبار این قانون يك پولی قرض کنند یا راست است یا دروغ خدا کند دروغ باشد این است که بنده آنچه را که فوق العاده مؤثر می دانم این است که يك اقلام کوچک کوچک پیدا کنیم

وبك قرض هائی پید شود که آن وقت دیگر نشود که درست کرد

يك مطلب دیگری که بنده فوق العاده نگران بودم در گذراندن این قانون این است که مواد این لایحه کوچولوی مالیاتی يك نمایش باشد از يك چیزهای دیگری که بعد از این يك مالیاتهای دیگری که سنگین تر از این باشد باید بباید بمجلس این بود که بنده معتقد بودم که حتی الامکان با این لایحه مقاومت شود که دولت و دیگران بدانند بکطوری نیست که هر قضیه را که فی الجمله رنگ و بویی داشته باشد بیاید در مجلس و بگذرد

این قضیه را اگر اکثریت مجلس رأی بدهد حقیقه فقط از نقطه نظر تکثیر عایدات است لافیر

حالا شاید از نقطه نظر ضدیت بامن پیشنهادم را راجع به معاونت قبول نکردند ولی امیدواریم همانطوری که آقای تدین اطمینان دادند که عملاً معلوم شد که این پول خرج معارف و صحیه ایالات و ولایات خواهد شد تا نگرانی هام رفع شود

این بود عرایض بنده دیگر بسته است بنظر آقایان

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

مشارعظم - بنده عرضی ندارم

نایب رئیس در کلیات فرمایشی دارید

مشارعظم - بنده معتمد که جواب فرمایشات آقای آقا شیخ جلال باید داده شود

اگر اجازه میفرمائید يك نفر حرف بزنند

نایب رئیس - رای می گیریم بکفایت مذاکرات

آقایانی که موافقت فرمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - معلوم میشود کافی است

رای می گیریم باین لایحه که مشتمل برده ماده است باورده آقایانی که موافقت ورده سفید و الادره کبود خواهند داد (اخذوا استخراج آراء بعمل آمد نتیجه بطریق ذیل حاصل شد)

ورقه سفید علامت قبول ۷۰

ورقه کبود ۴

اسامی موافقین - آقایان اقبال الممالک امین الشریعه - شیخ العرافین زاده - نجات داور کاشانی - ایزدی - رهنما - مدرس ملك التجار - سردار معتمد - شیخ الاسلام ملایری - حاج سید المعقین - امیراعلم قویم مقام - روحی - وحیدالدوله - سالار لشکر آقا سید یعقوب - دستغیب - قویم مقام الملك شرمت زاده

تدین - مدبر الملك - آقا میرزا ایدالله خان - امیر اشرف - آقا میرزا آقاخان محمد هاشم میرزا شیخ رئیس - معتمد السلطنه مشیر اعظم - احتشام السلطنه - عماد السلطنه سردار مفتاح - فتح الله میرزا - آقا شیخ محمد علی میرزا - احیاء السلطنه - یاسانی ارباب کیتخسرو

سهراب خان - سالار اشرف - آقا میرزا شهاب الدین - نظام التولیه - آقا سید محمد علی شوشتری - دکتر آقایان - یمن الملك - سلیمان میرزا اعتبار الدوله - سر کشیک زاده - مقوم الملك - مساوات - صدر الاسلام سبغ الله خان اسکندری

نصرت الدوله - قوام الدوله - حاج آقا اسمعیل - رئیس التجار - سردار فاخر مشیر الدوله - امیر حشمت - دولت آبادی اجاق - آقا سید کاظم یزدی - امیر احتشام معظم السلطان - سهام السلطان - علائی افشار - آقا شیخ عبدالرحمن - اخگر

اسامی مخالفین - آقایان ملك الشعراء حائری زاده - آقا شیخ جلال الدین نایب رئیس - با اکثریت هفتاد رای از هشتاد و هشت نفر آقایان حاضر تصویب شد

برای عید نوروز بیست و هفتم شعبان یکمده باید حضور و الاحضرت اقدس ولایت عهد شرفیاب شوند

شش نفر برای عید نوروز و شش نفر برای بیست و هفتم شعبان استقراع می شود

اول برای عید نوروز استقراع میشود (استقراع بعمل آمده آقایان مفصله ذیل مین شدند)

آقایان قوام الدوله - دیوانبگی مشیر اعظم - احیاء السلطنه - علائی - آقا شیخ فرج الله

نایب رئیس برای بیست و هفتم شعبان (مجدداً استقراع بعمل آمده آقایان ذیل معین شدند)

آقایان - دیوانبگی - شیخ العرافین - زاده - مقوم الملك - حائری زاده - ایزدی آقا شیخ هادی شیخ رئیس مقوم الملك - بنده شاید مسافرت کنم

حائری زاده بنده هم مسافرت میکنم

شیخ العرافین زاده - بنده هم معتدل است مسافرت کنم

مجدداً استقراع شده آقایان ذیل معین گردیدند

آقایان اعتبار الدوله - آقا سید کاظم یزدی آقا میرزا سید حسن کاشانی

چند فقره پیشنهاد راجع به جلسه بعد رسیده است قرائت می شود (بشرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد آقای سر کشیک زاده - بنده پیشنهاد می کنم که از تاریخ فردا که پنجشنبه ۲۹ برج حوت ۱۳۰۳ است تا ۱۲ روز یعنی تا بلبله یازدهم حمل ۱۳۰۴ جلسات علنی مجلس تعطیل شود

سر کشیک زاده - توضیحی لازم است عرض کنم

نایب رئیس - تأمل بفرمائید همه پیشنهادها قرائت شود

پیشنهاد آقای عصر انقلاب - بنده پیشنهاد می کنم مجلس از فردا تا چهاردهم فروردین تعطیل باشد

پیشنهاد آقای تدین - بنده پیشنهاد میکنم که جلسه آتیبه لیله یکشنبه نهم حمل دو ساعت از شب گذشته مقرر گردد

پیشنهاد آقای عماد السلطنه - بنده پیشنهاد می کنم

نایب رئیس - پیشنهاد آقای تدین مجدداً قرائت می شود (بشرح سابق قرائت شد)

نایب رئیس - رای میگیریم پیشنهاد آقای تدین که موافقت فرمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد

جلسه آتیبه شب یکشنبه نهم ۱۱ حمل دو ساعت از شب گذشته

(مجلس پنج ساعت از شب گذشته ختم شد)

نایب رئیس مجلس شورای ملی سهام السلطان

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملك منشی علی اقبال الممالک منشی معظم السلطان

جلسه صد و چهل و هفتم صورت مشروح مجلس لیله یکشنبه نهم حمل ۱۳۰۴ مطابق چهارم رمضان المبارک سنه ۱۳۴۳

مجلس سه ساعت از شب گذشته بر ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

صورت مجلس صبح چهارشنبه بیست و هشتم حوت ۱۳۰۳ را آقای آقا میرزا جواد خان قرائت نمودند

رئیس - نسبت بصورت مجلسی که قرائت شد ایرادی هست یا نه؟

آقای حائری زاده

دارم

(صورت مجلس عصر چهارشنبه بیست و هشتم حوت قرائت شد)

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده را در صورت مجلس غائبی اجازه نوشته اند در صورتیکه بنده اجازه گرفته بودم آن روز یکشنبه بنده يك چیزی نوشتم و تقدیم آقای رئیس کردم و برای جلسه سه شنبه و پنجشنبه اجازه خواسته بود

رئیس - تعقیب می شود بعد اصلاح می شود

آقای سلطان العلماء (اجازه)

سلطان العلماء - عرضی ندارم

رئیس - آقای ضیاء الواعظین ضیاء الواعظین - بنده در دستور عرضی دارم

رئیس - آقای یاسانی (اجازه)

یاسانی - بنده اینطور شنیدم که آقای کی استوان رادر صورت مجلس غائبی اجازه مرقوم داشته بودند در صورتیکه ایشان يك ماهه اجازه مرخصی خواسته بودند و تصویب هم شده است و اگر در جلسه اخیر حاضر نشده اند از مرخصیشان استفاده کرده اند

رئیس - تحقیق و اصلاح می شود

آقای عدل الملك (اجازه)

عدل الملك - بنده هم در دستور عرضی دارم

رئیس - آقای دولت آبادی راجع بصورت مجلس فرمایشی دارند

دولت آبادی - خیر بعد از تصویب صورت مجلس عرض دارم

رئیس - صورت مجلس معارض دیگری ندارد؟

(گفته شد : خیر)

رئیس - دستور معین نشده است چیز هائی که بالفعل حاضر است عرض می کنم بعد پیشنهاد هائی که شده است عرض می شود هر کدام را معین فرمودید همانطور عمل می شود

اولاً قانون علامت صنعتی که يك ماده اش بیشتر باقی نمانده - ثانیاً تغییر اسامی ماهها سوم يك درازدهم برج حمل

چهارم امتیاز راه بندر جز - يك پیشنهادی هم رسیده است که قانون الفاه پوست بره جزء دستور شود

يك پیشنهاد دیگری هم شده است راجع باینکه خبر کمیسیون بودجه راجع بمحسوب داشتن بقایای مالیاتی از بابت شهریه و مستمري جزء دستور شود

آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - راپرت هائی که از کمیسیون ها بیرون آمده است زیاد است من جمله قانون بلدییه است که در یکی از

جلسات هم جزء دستور بود ولی فرصت نشده.

یکی راپرت راجع برآه بندر جزو دامغانست که مدتی هم جزو دستور بود ولی چون در مجلس طرفدار جدی ندارد از دستور خارج میشود.

استدعا دارم این راپرت جزء دستور شود که صاحب امتیاز پیش از این بلا تکلیف نماید.

رئیس- آقای ضیاء الواعظین (اجازه)

ضیاء الواعظین - قانون وظائف صنایع مستظرفه مدتی است از تصویب مجلس گذشته اوسال هم هست.

بنده توجه آقایان را جلب می کنم بمساعدت لازمه که باید درباره آقای کمال الملک و این مدرسه بشود و پیشنهاد میکنم این راپرت هم جزء دستور شود.

رئیس- آقای اخگر (اجازه)

اخگر- چند ماده از قانون سجل احوال باقی مانده تقاضا میکنم جزء دستور شود.

رئیس- آقای آبادی دولت آبادی راجع بدستور است؟

دولت آبادی- خیر عرض کردم که قبل از دستور عرضی دارم.

رئیس- آقای عماد السلطنه (اجازه)

عماد السلطنه - همانطور که مقام ریاست فرمودند قانون علائم صنعتی يك ماده اش بیشتر باقی مانده و مسئله تغییر ماهها هم حرف زیادی لازم ندارد میخواستم استدعا کنم ابتداء این دو مسئله مطرح شود

بعدا اگر وقت باقی ماند سایر مسائل مطرح شود

رئیس- آقای روحی (اجازه)

روحی - بنده هم خواستم خاطر محترم آقایانرا مستضر کنم که راجع بتغییر ماهها در شورای اول يك رأی هم دادیم ولی بلافاصله قانون مالیات دخانیات بمجلس آمد و این مسئله از دستور خارج شد استدعا می کنم همین قانون تغییر ماهها جزء دستور شود.

رئیس- آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - چون اول بهار است و باید تکلیف پوست بره معین شود و تجار بدانند که می توانند حمل کنند یا خیر و اگر يك ماه دیگر بماند پوستها بی مصرف شده دیگر بدرد نمی خورد این است که تقاضا می کنم جزء دستور شود.

رئیس- آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک - چهار فقره از مطالب را آقای رئیس اظهار فرمودند که حاضر است و هر چهار فقره مهم است

تقاضا می کنم بهمان نظم و ترتیبی که خودتان فرمودید این چهار فقره جزء دستور شود.

رئیس- هفت فقره پیشنهاد شده است.

یکی راجع بقانون بلدیة. یکی يك دوازدهم حمل یکی راجع بعلائم صنعتی یکی راه بندر جزو یکی صنایع مستظرفه. یکی قانون سجل احوال و یکی تغییر اسامی ماهها.

اول رأی میگیریم بقانون بلدیة ها آقایانیکه تصویب میکنند جزء دستور شود قیام فرمایند.

(معدودی برخاستند)

تصویب نشد.

رأی میگیریم که يك دوازدهم برج حمل جزء دستور شود. آقایان موافقین قیام فرمایند.

(چند نفری قیام نمودند)

رئیس- تصویب نشد.

آقایانیکه تصویب میکنند قانون علائم صنعتی جزء دستور شود قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد. راه بندر جزو آقایانیکه تصویب می کنند جزء دستور شود قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد.

قانون علائم صنعتی ماده سومش که از دستور خارج شده بود مطرح است.

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده سوم - هر تاجرو یا صنعتگر که بخواهد علامتی را بفرود تخصیص دهد باید شخصاً و یا بوسیله وکیل ثابت الوکاله خود نقشه علامت مزبوره را باندازه حقیقی در سه نسخه بامضاء و مهر خویش بانضمام يك قطعه کلیشه آن علامت و اظهار نامه متضمن جنس و نوع و طرح آن علامت و اسامی و اوصاف اجناسیکه آن علامت روی آنها بکار خواهد رفت

بوزارت تجارت تقدیم نماید. اندازة علامت در هر حال نباید از یکمشرذرع مربع زیادتر باشد.

تبصره (۱) - علاماتی که سابقاً معمول بوده اند هر گاه از یکمشرذرع هم متجاوز باشند با رعایت ماده (۷) پسندیده رفته میشود.

تبصره (۲) - نسبت باجناس جدیدیکه در اظهار نامه ذکر می کنند از آنها نشده است صاحب علامت در صورتی میتواند علامت خود را استعمال نماید که بموجب اظهار نامه جداگانه متضمن اسامی و اوصاف اجناس مزبوره مراتب را با اطلاع وزارت تجارت رسانیده و اجازه تحصیل کند.

رئیس- در سابق دو فقره پیشنهاد شده

است یکی از طرف آقای ارباب کیخسرو و یکی هم از یکی از طرف آقای آقا میرزا شهاب و مغربهر دورا قبول کرده است.

ماده سوم مجدداً قرائت میشود.

(بشرح گذشته خوانده شد)

رئیس- آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب- بنده موافقم.

رئیس- آقای تدین.

تدین- موافقم.

رئیس- آقای داور

داور- بنده هم موافقم.

رئیس- آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی- در این ماده که نوشته شده است:

اندازه حقیقی. بنده نمی دانم اندازه حقیقی چقدر است خوبست توضیح بدهند که بفهمیم اندازه حقیقی چقدر است بعلاوه اینجا مینویسد که صاحب علامت خودش را برای نشانه و علامت چه نوع از اجناس میخواهد.

بنده گمان میکنم هیچ لزومی نداشته باشد

يك کسی يك علامتی را بفرودش اختصاص میدهد هر نوع جنس و صنعتی داشته باشد میتواند بوسیله آن علامت رواج دهد نه این که اگر خواست صنعت خودش را تغییر دهد مجدداً خبر بدهد و اظهار نامه بنویسد و دو مرتبه تحصیل اجازه کند این دیگر زائد است همینقدر که بکنفریک علامتی را از دولت تحصیل کرد میتواند در صنایع و اجناس خودش بکار برد.

رئیس - باین دوسیه که مراجعه میشود بکلمات مذاکرات رأی داده شده و باید پیشنهادها قرائت شود.

بعضی از نمایندگان - صحیح است

رئیس- آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده موافقم.

رئیس- پیشنهادی نیست.

رأی میگیریم باین ماده آقایانیکه ماده سوم را تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد.

مذاکرات راجع بکلیات است در کلیات مخالفی نیست؟

(گفتند: خیر)

رئیس- رأی میگیریم بقانون علائم صنعتی که هیچجه ماده است.

آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد.

لايحه امتیاز راه بندر جزا ماده دوازدهم مطرح است

(ماده مزبور بشرح ذیل قرائت شد)

ماده دوازدهم - کلیه نظامیان و مأمورین امنیه که سر خدمت میباشند و مأمورین وزارت فلاحت و تجارت و فوائد عامه که برای تفتیش یار سیدگی بحساب راه مسافرت میکنند و مأمورینی که برای سیم کشی و یا تعمیر سیم تلگراف و تلفن دولتی اعزام میشوند و حکم رسمی در دست دارند از تأدیة حق العبور معاف خواهند بود و همچنین مأمورین سیاسی دول خارجه با تشخیص وزارت فوائد عامه ولی پست دولتی بهر وسیله که حمل شود نصف حق العبور را خواهد پرداخت.

رئیس- آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی- این جا در قسمت آخر این ماده نوشته شده است :

پست دولتی بهر وسیله که حمل شود نصف حق العبور معمولی را خواهد پرداخت.

در اینجا هیچ پیش بینی نشده است که دولت مختار است پست را از آن راه برد یا از غیر آن راه هم میتواند بعلاوه ممکن است پست را با اسب از آن راه حمل کند یا با اتومبیل و یا با گاری و البته این وسائل برای صاحب امتیاز تفاوت عمل دارد.

بنده تصور میکنم باید اینجا پیش بینی شود که دولت مکلف است پست را از آن راه حمل کند و در وسائل نقلیه اش دولت آزاد است با هر وسیله که میخواهد حمل نماید.

رئیس- آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک- بنظر بنده این تذکره آقا تحصیل حاصل است برای اینکه دولت در حمل پستش آزاد است دیگر ضرورت ندارد اینجا توضیح شود.

جمعی از نمایندگان- مذاکرات کافی است.

رئیس- ماده سیزدهم (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده سیزدهم- صاحب امتیاز متعهد است که دفاتر منظمی از قبیل دفتر روزانه و دفتر مخارج و عایدات و دفتر دارائی راه و صورت حساب سالانه (بیلان) وغیره ترتیب داده و در موقع تفتیش بمأمورین مخصوص دولت ارائه دهند.

مأمورین دولت در هر موقع حق دارند دفاتر و اسناد معاسبه راه را تفتیش نمایند.

رئیس- آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی- این حق که اینجا بدو لایحه داده شده که اسناد و محاسبات را تفتیش کند البته صحیح است و باید دولت حق داشته باشد.

ولی اینکه در هر موقع مأمورین دولت حق تفتیش داشته باشند ممکن است اسباب

اختلال امور صاحب امتیاز شود زیرامکن است هر روز بیاید بگردد می خواهیم تفتیش کنیم و این تولید اشکال می کند خوبست محدود کنند که فرستاده ما بیکر تفتیش نمایند.

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک - عرض کنم مقصود از تفتیش این است که بطور غفلت باشد زیرا اگر کسی بداند درجه موقع اورا تفتیش می کنند ممکن است پیش بینی ها و تدارکاتی بنماید.

تفتیش باید غفلتاً باشد که صاحب امتیاز نتواند پیش بینی هائی بکند و دولت در هر موقع باید - حق تفتیش داشته باشد.

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

محمد هاشم میرزا (شیخ الرئیس) موافق

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - موافق

رئیس - آقای شیروانی. شیروانی - بنده هم موافقم

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - ماده چهاردهم - (شرح ذیل خوانده شد)

ماده چهاردهم - از تاریخ شروع به عملی بودن صاحب امتیاز صدی چهار از کلیه عایدات را قبل از وضع مخارج بصندوق دولت تأدیة خواهد نمود.

این سهم دولت برای هر سال شمسی تا آخر برج حمل سال بعد باید پرداخته شود.

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی - عرضی ندارم.

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - موافقم

رئیس - آقای قائم مقام (اجازه)

قائم مقام - موافقم

رئیس - آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - موافقم

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبد الوهاب - موافقم

رئیس - ماده یازدهم (اینطور خوانده شد)

ماده ۱۵ پس از انقضای مدت امتیاز کلیه راه و ابنیه آن و کلیه اشیاء منقول و غیر منقول متعلق بر راه از روی دفتر برداشت و وجوه مصرف شده دولت میتواند

غیر منقول متعلق بر راه از روی دفتر مخصوص دارائی منقول و غیر منقول بدولت ایران انتقال خواهد یافت بدون اینکه صاحب امتیاز حق داشته باشد اموال مزبور را قبلاً در رهن گذارده و بآن نسبت بآنها با شخص ثالثی تفویض ، حقی نماید و برای تأمین اجرای این ماده در خانه مدت صاحب امتیاز باید راه و متملقات منقول و غیر منقول آن را معمولاً تحویل دولت بدهد و علاوه اموال منقولی که تحویل میدهد باید مطابق دفتر دارائی پنجسال اخیر مدت امتیاز باشد

رئیس - مخالفی ندارد؟

حائری زاده - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

حائری زاده - اصلاً کسی راه سازی را اگر بنا باشد ما برای عوایدی که زاید بر استهلاك سرمایه آن راه سازی است و بیش بینی کنیم که چیزی هم بدولت بدهند ضرر بامور اقتصادی و تجارتی خودمان زده ایم.

دولت در کمیسیون که در مجلس راجع با اقتصادات تشکیل شده است مشغول است که باج راهها را تخفیف بدهد که قوایل بسهولت و با خرج کم عبور و مرور کنند و مال التجاره را بنقاط لازمه برسانند و اگر بنا باشد در اینجا یک تا کسی برای این راه معین کنند که زیادتر از استهلاك سرمایه و منافی که عادتاً باید عاید صاحب سرمایه بشود و از آن صد چهار بدولت بدهد ضرر بامور اقتصادی و تجارتی زده ایم تا کسی که برای این راه منظور میشود نباید زاید بر استهلاك سرمایه آن کسی که امتیاز گرفته و منافی که از این سرمایه باید عاید شود باشد.

اینکه اینجا نوشته شده است صد چهار دولت ببرد لطمه بتجارت و اقتصاد ما خواهد زد و من بکلی مخالفم.

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک - عرض کنم اینجا کرازی گفته شده و همه متوجه هستند که باج راه نباید طوری شود که بر مال التجاره تحمیلی بشود و این مسئله را آقای وزیر فوائد عامه بیک وقت توضیح دادند و یک مذاکره خصوصی هم شد و یک وجه حلی برای این کار معین کردند و آن این بود که دولت بتواند قادر باشد و هر وقت پول دارد در موقعیکه ترتیبات اقتصادی منظم شد این راه را بخودش انتقال بدهد و بخرد و معهود هم همین است که یک ماده در این باب در دستور دوم اضافه شود بنا بر این اگر بنا شود اصولاً در مسئله باج راه تخفیفی داده شود این مسئله را از این راه میشود تأمین کرد.

زیرا در آن ماده در نظر دارند و قریباً پیشنهاد خواهند کرد که در صورت پرداخت وجوه مصرف شده دولت میتواند

راه را بخود انتقال دهد و قادر است که از باج راه هم بکاهد و تخفیفاتی هم بکند ممکن است در باج راه پیدا شود و این مسئله نگرانی ندارد

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - تصور میکنم توضیحات را که دولت بعنوان مالیت از صاحب امتیاز میگیرد غلط است و دلیل عرض هم اینست که بیک وقتی است یک راهی ساخته میشود و بسولت واگذار میشود و اگر باجی هم دولت میگیرد فقط برای محافظت راه است مثل راه دزداب بمشهد که بدولت رسیده و اگر باجی هم میگیرد فقط برای تعمیرات این راه است.

معادل همان صد هزار تومان باج بر آن راه تحمیل کند.

زیرا دولت از نقاط دیگر نمی تواند این پول را تهیه کند.

از خود عا برین میگیرد و خرج تعمیرات راه میکند ولی بیک وقتی هست که یک باجی گرفته میشود که برای استهلاك سرمایه است که این راه را ایجاد کرده.

فرضاً راه لنج که از سمت بختیاری پل هائی ساخته بود و آمده بود یک باجهائی میگرفت برای اینکه سرمایه خودش را استهلاك در مدت معینی برداشت کند و راه را هم تعمیر کند و پس از آنکه سرمایه اش استهلاك عایدش شد باید آن باج راهیکه در بیش بوده بردارد و یک باج خفیف تری که فقط برای نگاهداری راه باشد برقرار کند و اینطوریکه در این ماده مینویسد معلوم میشود که این راه را یک منبع عایداتی برای دولت فرض کرده که صدی چهار قبل از وضع مخارج بدولت داده شود و این پول را صاحب امتیاز از کیسه خودش میدهد که آدم سفیدی است !! و اگر تحمیل کند بر باج امور اقتصادی میزند

اگر این سرمایه را برداشت کند و در سال اضافه داشته باشد باید باج را تخفیف بدهد.

بنابر این این صد چهار ضرر بامور اقتصادی میزند و بعقیده بنده باید این ماده حذف شود.

وزیر فواید عامه - اساساً بنظر بنده مقتضی بود که در دستور این لایحه یک قدری تأمل و خودداری میشد تا آن پرگرام راه سازی بمجلس شورای ملی بیاید و وقتی تکلیف آن نفیاً و اثباتاً معین میشد و در این باب اتخاذ تصمیمی میشد ولی نظر باینکه ما بین شور اول و

دوم واصله کافی هست لذا بنده چیزی عرض نمیکنم و فقط اگر کافی میکنم بجواب آقای حائری زاده

اولاً بنده شخصاً عقیده دارم که تکلیف کلی و اساسی پرگرام راه سازی معین نشود هر نوع اتخاذ تصمیمی در این قبیل امتیازات بشود شاید با مال منتهی بضرر مملکت بشود.

آقای حائری زاده اعتراضشان این است که چرا صدی چهار از عایدات صاحب امتیاز باید بدولت داده شود ایشان تصور میفرمایند که اخذ صدی چهار اسباب میشود که تحمیل بیشتری بر مال التجاره و تجارت خواهد شد و بالتبع بمناسبت همین تحمیل از نقطه نظر اقتصادی و ترقی تجارت مملکت مضرات راست است اگر یک کسی پیدا شود و تقبل کند که از کیسه فتوت خودش بلنی برای ساختن راهی خرج کند و بعد هم منحصرأ اصل و فرع آن پول را در یک مدت معینی از راه بگیرد و پس از آنکه آن مبلغ استهلاك شد خودش فایده نبرد خواست و فقط همان سرمایه خودش را پس بگیرد

این حرف صحیح بود اما این مورد آن دولت بهمان دلیلی که از عایدات آن که مالک هستم سهمی میگیرد دولت ندارد از عایدات یک کسی که امتیاز راه را میگیرد و عایداتی پیدا میکند و از مردم پول هائز میگیرد دولت سهم نگیرد چون این مورد غیر از آن موردی است که بنده عرض کردم

یعنی غیر از آن موردی است که صاحب امتیاز فرضاً صد هزار تومان با این صد هزار تومان اختصاص بدهد برای ساختن راه و بعد هم از عواید آن راه فقط سرمایه خودش را پس بگیرد و بعد هم راه را بر بدهد و قصد صاحب امتیاز این است که مال راه در دست اوست از سرمایه خودش استفاده کند

دولت هم باید در عواید او یک سهم شریک باشد و یک حقی ببرد پس از این نقطه نظر به نظر بنده اشکالی وارد نیست.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - کافی است؟

بعضی از نمایندگان - بلی کافر است.

رئیس - ماده ۱۵ قرائت میشود (شرح ذیل قرائت شد)

ماده یازدهم - پس از انقضای مدت امتیاز کلیه راه و ابنیه آن و کلیه اشیاء منقول و غیر منقول متعلق بر راه از روی دفتر برداشت و وجوه مصرف شده دولت میتواند

ایران انتقال خواهد یافت و بدون اینکه صاحب امتیاز حق داشته باشد اموال مزبور را در رهن گذارده و بآن نسبت بآنها با شخص ثالثی تفویض حقی نماید و برای تأمین اجرای این ماده در خانه مدت صاحب امتیاز باید راه و متملقات منقولی که تحویل میدهد باید مطابق دفتر دارائی پنجسال اخیر مدت امتیاز باشد

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

دامغانی - عرضی ندارم

رئیس - آقای آقاسید یعقوب (اجازه)

آقاسید یعقوب - موافقم

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - بنده موافقم لیکن در عبارتی که مینویسد بدون اینکه حق داشته باشد بدیگری انتقال بدهد یا رهن گذارد اشکال دارم زیرا مثل این است که این حق را در روزی پیدا میکند که این راه و آن اثاثیه که هست حق دولت است و قبل از آن عبارت اینطور مبرساند که این حق برای او هست در صورتیکه در هیچ موقعی این حق برای او نیست حتی در آن روزی که حق دولت است و باید تحویل بگیرد و بنده گمان میکنم در عبارت یک قدری اضطراب باشد

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک - عرض میکنم همان طور است که ایشان متذکر شده اند برای اینکه در تمام احوال نمیتواند برهن بگذارد یا بدیگری انتقال بدهد و حالا بنده عبارت را برای ایشان میخوانم تا اینکه رفع اشکالشان بشود مینویسد.

بدون اینکه صاحب امتیاز حق داشته باشد اموال مزبور را قبلاً در رهن گذارده و بآن نسبت بآنها آخر و این بطور اطلاق است نه مقید.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - ماده ۱۶ قرائت میشود (بعضیون ذیل قرائت شد)

ماده شانزدهم - عرض راه نباید کمتر از هفت متر ونیم باشد مگر در جاهائی که موانع طبیعی غیر قابل رفعی موجود باشد که آنرا متخصص فنی وزارت فواید عامه تصدیق کند سایر ترتیبات فنی ساختن راه مطابق شرایطی خواهد بود که با موافقت نظر فواید عامه و بر طبق دستور متخصصین تعیین خواهد شد

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی - البته معلوم است که مقصود از این امتیاز و تنظیم این مواد این است که راه تجارت با یک وسائل

سهلی برای مردم باز باشد یعنی عرابه روشود و کاری و اتومبیل و همه نوع وسائل نقلیه از آنجا ها عبور نمایند و این پیش بینی که اینجا شده اگر بنا باشد وسائل نقلیه بتواند بسهولت از آنجا ها عبور نماید البته باید هفت متر ونیم عرض باشد ولی اینکه مینویسد اگر متخصصین فنی تصدیق داد باینکه یک جائی موانع طبیعی دارد و مشکل است از اینکه راه ساخته شود

در آن صورت صاحب امتیاز معاف خواهد بود این خیلی مشکل است و نقض عرض میکند

زیرا ممکن است در وسط راه یک مقدار جائی را پیدا کنند و یک متخصص فنی هم پیدا شود و برای ساختن راه یک موانعی را درست نمایند و آنوقت اینجا نقض فرض میشود

زیرا از این طرف مردم باید باج راه را بدهند در صورتی که در عبور و مرور هم اسباب زحمت برایشان فراهم است و وسایل تسهیل برای آنها فراهم نشده است پس این چه پولی است که باید بدهند و بنده تصور نمیکنم یک جائی پیدا بشود که بطوری بموانع طبیعی بر بخورد که غیر قابل این باشد که بتوان عرض آنرا هفت متر ونیم قرارداد باین جهت بنده معتقدم که این ماده باید اینطور اصلاح شود یعنی از مگر تا سر تصدیق کند و نوشته شود

و سایر ترتیبات فنی ساختن راه مطابق شرایطی خواهد بود که با موافقت نظر وزارت فواید عامه تعیین خواهد شد

وزیر فواید عامه - بنظر من آقای دامغانی توجهی که لازم نفرمودند قضیه هیچ راجع باین قانون نیست که یک جائی پیدا شود که اصلاً راه را نشود ساخت و قضیه این نبود که یک راهی بسازند و بر بخورند بیک حائل و مانعی و این راه را ناتمام بگذارند و بنده یک مثلی می آورم برای آقا و خواهند دید که ممکن است در جائی مسافت کم وزیادی باشد و حالانی دانه در این راه هم اینطور باشد یا نه؟

ولی بطور مثل عرض میکنم ممکن است یک راه را هفت متر ونیم با هشت متر عرضش را قرار بدهند ولی یک مسافتی بین راه پیش بیاید بین دورودخانه که نشود عرض راه را هفت متر ونیم قرارداد زیرا یک که نمیتوانند بسازند در این صورت موانع طبیعی اجازه نمیدهد که راه را عرض کرد و متخصص فنی هم تصدیق مینماید.

در این صورت لزومی ندارد این تکه جا هفت متر ونیم باشد.

بر فرض اینکه پنج متر هم باشد باز کافی است.

برای اینکه دو آلت نقاله از بهلولی بکند بگر بخوبی میتواند عبور نمایند

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

محمد هاشم میرزا شیخ الرئیس - عرضی بنده گفته شد

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

تدین - بنده برعکس آقای دامغانی عقیده ام این است که عرض راه هفت متر و نیم کم است و این هفت متر ونیم تقریباً یک سال است در ایران پیدا شده و شاید از نقطه نظر این است که کارهای هریض و طولی در نظر گرفته نشده است و از نظر معوضه و فقط همان الاغ و قاطر و شتر و با بالاخره اتومبیل در نظرشان است و آقایانی که مسافت کرده اند (ولو اینکه از اینجا تا قزوین یا همدان یا گیلان باشد) تصدیق خواهند کرد که در بسیاری از اوقات اتفاق می افتد که در هفت متر ونیم فاصله را مسدود میشود و بهمین ملاحظه مدتی است راه بین تهران و قزوین را خراب کرده اند یعنی سابق راه بین طهران و قزوین خیلی عریض بود و مدتی است که اکتفا کرده اند و بنده از عرض راه کم کنند و تقریباً هفت متر یا هفت متر ونیم شده است.

و آقایانی که تشریف برده اند از این راه تصدیق میکنند که این راه خراب شده است و قابل عبور نیست و در همین راهی که عرض جاده اش هفت متر ونیم است از سمت یمن و یسارش هم یک جوئی حفر میکنند برای اینکه آب معبر آب برف یا آب باران بریزد آنجا و این خوب هم عمیق است.

تقریباً نیم ذرع مانده بآن جوی نمی توان نزدیک تر آنکاری یا چیز دیگری حرکت داد

بنابر این بصورت آنجا میشود عبور کرد و این راه نیست مخصوصاً راه اندران که از یک قسمتهای بر نگاه و از قسمتهای خیلی مشکلی باید عبور کند

بنده عقیده ندارم که هفت متر ونیم کافی باشد هفت متر ونیم اصولاً برای راههای ایران کافی نیست

مگر موقعی که اینکارها برداشته شود و اینکاری هم باین زودی برداشته نمیشود الاغ و قاطر هم سر جایش باقی است بنده باین ماده مخالفم

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک - آنچه آقای وزیر فواید عامه فرمودند قدر کمال راه است و فراموش هم نفرمایند که وسایل ما محدود است و از طرفی چندر ما باید این قبیل

راهها را متروک بگذاریم و بنده از آقای تدین هم خواهش میکنم بهمین قدر قناعت کنند و اجازه بدهند همین راه هفت متر ونیم را برای ما درست کنند و همین راه را هم اسباب سعادت مملکت بدانند

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم همان فرمایشی را که آقای تدین فرمودند میخوانم عرض کنم که اگر بنا باشد جاده هفت متر ونیم باشد اولاً میخوانم عرض کنم که آیا این هفت متر ونیم با جوی است یا بی جوی

اگر با جوی است که بهیچوجه نمی شود عبور کرد و اگر بدون جوی هم باشد که جوی علیهمه باشد باز همانطوری که آقای تدین فرمودند اتومبیل های بزرگ اگر در وسط راه بخواهند حرکت کنند و فرضاً شتری هم بخواهد عبور کند ممکن است رم کند

آنوقت در بریر نگاه ما اندران و آن دره ها چطور میشود و این اسباب زحمت مردم خواهد بود و اگر میخواهند راه بسازند بعقیده بنده باید طوری بسازند که اسباب زحمت مردم نشود و قوایل بسهولت عبور کنند

از این جهت بنده هفت متر ونیم را کم میدانم

(جمعی از نمایندگان گفتند مذاکرات کافی است و بعد میگفتند کافی نیست)

رئیس - عده کافی نیست برای رأی گرفتن

آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقاسید یعقوب - بنده می خواهم جواب فرمایش آقای دامغانی را بدهم راجع باین عبارت (سایر ترتیبات) سایر یعنی جمیع ترتیبات است

فنی است و متخصص هم همچو نیست که عتاد کند و جائی که موانع طبیعی ندارد بگیرد موانع دارد

پس بنظر بنده این اشکالی ندارد و این متخصص فنی هم یک نفر آدم جاهلی نیست که بیاید از روی جهل یک مسئله غلطی را بگوید

متخصص فنی هم مثل یک نفر آدم جاهلی نیست عالم است و ما این ستره بچل را که فنی است آورده ایم و تمام امور و ترتیب ساختن این راه را دست او داده ایم برای اینکه در این قبیل چیزها و کارها او بصیرت دارد

و اما در باب فرمایش آقای حاج میرزا عبدالوهاب بنده عرض میکنم راست است که ایران بحمد الله از حیث طول و عرض بزرگ است ولی آبادی خیلی کم است و همان کلام موجب آقای عدل الملک را عرض

میکنم که اگر بتوانیم همین راه هفت ذرع ونیمی را بسازیم این سعادت ما است و کفایت میکند

وراجع بقسمت دیگر فرمایش آقای حاج میرزا عبدالوهاب که فرمودند راجع بجوی که خارج است یا جزء جاده است این قسمت در کمیسیون هم صحبت شده و داخل نیست و خارج است از جاده و خود راه هفت متر ونیم است و این راه هم بر حسب باز دیده و تصویب میچل که رفته است و تعقیب کرده کمیسیون پیشنهاد کرده

والا اعضاء کمیسیون فوائد عامه هم متخصص نیستند

او میگوید که راه دردینا آنچه که ساخته شده است از هفت ذرع ونیم بیشتر ساخته نشده و اگر بنظر آقای حاج میرزا عبدالوهاب باشد آن راه را هم که روس ها از قزوین بکرمانشاه ساخته اند وقتی که ملاحظه کنند همت مترو نیم بیشتر نیست و راه قزوین بطهران را هم متخصص فنی ساخته

مرحوم سعدالسلطنه وقتی که حاکم بود این راه را اینطور ساخته والا از قزوین بگیلان یا بهمدان و کرمانشاهان هفت متر ونیم بیشتر نیست و اگر میخواهد راه آباد باشد از این بیشتر نخواهد شد و اگر بخواهد خیلی طولی و عربض باشد باز هم ساخته نمیشود

کافیست

(بعضی گفتند کافی نیست)

رئیس - رأی میگیریم به کفایت مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند

(اکثر برخاستند)

رئیس - اکثریت نیست. پیشنهادها قرائت میشود

(بمضمون ذیل قرائت شد)

پیشنهاد آقا میرزا جواد خان بنده پیشنهاد میکنم ماده شانزده اینطور اصلاح شود:

عرض راه نباید کمتر از دوازده گز باشد. . . الی آخر

پیشنهاد آقای مدیرالمملک در ماده شانزده بنده پیشنهاد میکنم بجای هفت متر ونیم ۹ متر نوشته شود

پیشنهاد آقای سید محمد علی شوشتری بنده پیشنهاد میکنم در ماده شانزده عبارت « مگر تا تصدیق کند » حذف شود

پیشنهاد آقای کازرونی بنده پیشنهاد میکنم متر بگز مبدل شود:

رئیس - ماده هفده (بمضمون ذیل خوانده شد)

ماده هفدهم - دولت ایران برای

تسهیل اجرای مواد این امتیاز نامه با صاحب امتیاز مساعدت خواهد کرد

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

دامغانی - عرضی ندارم

رئیس - آقای قائم مقام قائم مقام - عرضی ندارم

رئیس - مخالفی ندارد

بعضی از نمایندگان - خیر

رئیس - ماده هیجده (بمضمون ذیل قرائت گردید)

ماده هیجدهم - صاحب امتیاز مجاز است برای حسن جریان امور راه بندر جزیره شهر دامغان و استرآباد تلفن دائر نماید مشروط بر اینکه این تلفن منحصر بمخابرات خصوصی اداره راه بوده و از قبول مخابرات عمومی اکیداً ممنوع باشد و مسلم است که در مواقع فوق العاده دولت حق خواهد داشت از این تلفن استفاده نماید

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی - عرضی ندارم

رئیس - آقای قائم مقام قائم مقام - عرضی ندارم

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - بنده موافقم

رئیس - مخالفی ندارد؟ (اظهاری نشد)

رئیس - ماده نوزده (بمضمون آینه خوانده شد)

ماده نوزده - صورت اسباب و ادواتی که برای ساختن راه لازم است تهیه آن در داخله مملکت میسر نمیشود از طرف صاحب امتیاز بوزارت فوائد عامه تقدیم میشود که برای معاقت ادوات مزبوره از حقوق گمرک اقدام نماید

رئیس - مخالفی ندارد

شریعتمدار دامغانی - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

شریعتمدار - صاحب امتیاز که مکلف شده است در ظرف یک سال شروع کند و در ظرف سه سال هم این راه را خاتمه دهد

البته محتاج بالآت و ادواتی هم خواهد بود که از خارج باید بیارند و آنها هم گمرک دارد

حالا اگر در این بین مسلماً محتاج شد و آنوقت بوزارت فوائد عامه مرجوع کرد

بنده نمیدانم چطور میشود؟ تا صاحب امتیاز بوزارت فوائد عامه صورت بدهد و وزارت فوائد عامه لایحه تنظیم کند و بیارند بمجلس و مجلس آنرا تصویب کند ممکنست یک سال بگذرد و بمقیده بنده

باید اساساً مجلس رأی بدهد که آلات و ادواتی که برای این راه لازمست از حقوق گمرکی معاف باشد

رئیس - آقای عبدالملک (اجازه)

عبدالملک - عرض کنم؛ آن لایحه را که ایشان تصور میکنند بعداً وزارت فوائد عامه تنظیم کند و بیارند بمجلس، آن همان ماده است و پس از آنکه این ماده تصویب شود وزارت فوائد عامه قادر خواهد بود که آن چیزهایی را که باید از گمرک معاف کند معاف نماید بنابراین نگرانی برای ایشان باقی نمیمانند

(بعضی گفتند: مذاکرات کافیست)

رئیس - مذاکرات کافیست؟

بعضی از نمایندگان - بلی کافیست

رئیس - ماده بیست (شرح ذیل قرائت شد)

ماده بیستم - هر گاه دولت بخواهد امتیاز احداث راه آهن بدهد که خط عبور آن از بندر جزیره دامغان و استرآباد در روی خط شوسه باشد صاحب امتیاز با تساوی شرایط حق تقدم خواهد داشت و در صورتی که مشارالیه آنرا بشرايط دیگران قبول ننماید و امتیاز بشرکت یا شخص دیگری داده شود و یا خود دولت باین کار اقدام کند بطوریکه ریلهای خط آهن در روی شوسه مزبور قرار داده شود باید صاحب امتیاز راه آهن عوائد خالص متوسط صاحب امتیاز را تا آخر مدت امتیاز از عوائد راه آهن تأدیه نماید

رئیس - آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی - عرضی ندارم

رئیس - آقای قائم مقام قائم مقام - عرضی ندارم

رئیس - مخالفی ندارد؟ (گفتند: خیر)

ماده بیست و یک (باین مضمون خوانده شد)

ماده بیست و یکم - هر گاه دولت بخواهد امتیاز انومبیل رانی و حمل و نقل یتسی وسایر وسائط نقلیه و غیره را در این راه شوسه بدریگری اعطاء نماید صاحب امتیاز با تساوی شروط حق تقدم خواهد داشت

رئیس - این ماده هم مخالفی ندارد؟

بعضی از نمایندگان - خیر

رئیس - ماده بیست و دو (اینطور قرائت شد)

ماده بیست و دوم - در صورت عدم اجرای هر یک از مواد سه و چهار و شش و یازده و سیزده و چهارده و شانزده از طرف صاحب امتیاز وزارت فلاحت و تجارت و فوائد عامه بصاحب امتیاز اخطار مینماید

هر گاه مشارالیه در ظرف یکماه باظلم مزبور ترتیب انرا ندهد وزارت مغزی البها میتواند امتیاز را لغو و خسارات وارده دولت را از صاحب امتیاز مطالبه نماید

رئیس - مخالفی ندارد؟

عبدالملک - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

عبدالملک - این ماده ماده است که باید تقریباً جنبه عدالتش قوت داشته باشد و آن این است که بصرف اخطار یک نفر و بعد هم اینکه یک ماه باین اخطار ترتیب اثر بدهد و او را از حقوق خودش معروم کند

تقریباً قاضی ومدعی یک نفر میشود بنده تصور میکنم مقتضی باشد در این ماده یک حکمیتی و یک ترتیبی وزارت فوائد عامه پیش بینی کنند که اگر ماهه اختلاف شد بقضات و حکمیت مسئله حل شود

وزیر فوائد عامه - اولاً جواب آقای عبدالملک را ماده بیست و سه میدهند زیرا که ماده بیست و سه میگوید: هر گاه اختلافاتی راجع بمسائل مربوطه بفلان وفلان پیش آید حکمیت بدو نفر حکم رجوع میشود

ماده بیست و دو راجع به جزاعاست و ماده بیست و سه راجع بطرز رسیدگی پس مغایرتی ندارد و بعلاوه فرمودند یک نفر اخطار میکند این یک نفر یک نفر هادی نیست نماینده دولت است که در مواقع معینه که در خود قانون معین شده و تغلف از آن مواد مجازات دارد بصاحب امتیاز اخطار میکند و بر فرض اختلافاتی هم حاصل شود بوجوب ماده ۲۳ بحکمیت مراجعه میشود

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - مذاکرات کافی است؟ (بعضی گفتند بلی کافی است)

رئیس - ماده بیست و سه (شرح ذیل قرائت شد)

ماده ۲۳ - هر گاه اختلافاتی راجع بمسائل مربوطه بمواد این امتیاز نامه بین دولت و صاحب امتیاز تولید گردد

موضوع اختلاف بدو نفر حکم کیکی از طرف وزارت فوائد عامه بدریگری از طرف صاحب امتیاز تعیین خواهد شد

مراجع میشود

حکمین مزبور قبل از شروع برسیدگی حکم ثالثی را انتخاب خواهند نمود

اکثریت آراء رأی دهندگان قاطع خواهد بود و رأی مزبور بوجوب حکم ریاست وزراء بوقوع اجراء گذارده میشود

رئیس - مخالفی دارد؟

کازرونی - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

کازرونی - بنده برای این مطالب دو نفر حکم کافی نمیدانم علاوه بر اینکه مرجع نظامات قانوناً عدلیه است آنوقت ما بیائیم بطور استثناء قائل شویم باین حکمیتها آنهم در یک چنین موافقی که مستلزم خسارت عمده است بنده دو نفر حکم را کافی نمیدانم و اگر هم میخواهیم بحکم قائل شویم باید چهار نفر حکم باشد و الا اکثریت دو نفر را نمیدانم چطور می شود

علاوه بر اینکه بنده مجال نیافتم که در ماده سابق عرض خودم را بکنم بنده می بینم یک تنافی مابین این ماده و ماده سابق هست

ماده سابق مستقل بدولت حق میدهد که بعد از گذشتن مدت راه را ضبط کند آنجا مسئله را ختم کرده متعلق باین ماده نمیکند

استقلال دارد و این ماده یک چیز دیگری است و راجع باختلاف است و آنوقت ممکن است این ماده را یک طوری توجیه کنند و بگویند این مسئله راجع باختلافاتی است که هر بوط بقضه کردن راه نیست و راجع باختلافات جزئی است

یا در خصوص کم زیادی عایدی یا اختلاف راجع بخارج است و اینها مربوط بماده سابق نمیشود

بنابر این بنده تصور میکنم بواسطه اخطار یک نفر مأمور رامان قبضه صاحب امتیاز خارج شود صحیح نیست و اینکه فرمودند نماینده دولت یک نفر هادی نیست

بهین دلیل بنده عرض میکنم که باید قانوناً قوه صاحب امتیاز بدهیم

زیرا اخطار کننده یک نفر نماینده دولت است و او در مقابل نماینده دولت قدرت ندارد

وزیر فوائد عامه - اولاً حق حکمیت بکسی دادن منافی این نیست که عدلیه مرجع نظامات عمومی است

موضوع حکمیت یک چیزی است که من حق خودم را بواسطه اطمینانی که بر کار دارم بشما رجوع میکنم و طرف هم بواسطه اطمینانی که بدریگری دارد باو رجوع میکند و آن دونفر که اختیار دارما هستند مسئله را ختم میکنند

چرا برای اینکه باکمال بیطرفی و خون سردی میتوانند حکمیت و قضاوت کنند و باین جهت اصول حکمیت بهترین اصول است و اینکه کاش که این اصل را هم در امور قضائی دخالت میدادند و اگر اینطور باشد دعاوی بمراتب زودتر ختم میشود

بنده شخصاً کاملاً طرفدار تشویق اصول حکمیت هستم و این مسئله هیچ منافاتی باین اصل (که مرجع نظامات عمومی عدلیه است) ندارد

اما اینکه فرمودند این عده کافی نیست

بعقیده بنده وقتی که کسی بیک نفر اطمینان پیدا کرد و او را حکم خودش قرارداد

این شخص برای او بهتر از دونه نفر قاضی است و همینطور طرفش

پس اساساً دونفر حکم برای طرفین کافی است

ولی ضمناً برای اینکه هر یک از این حکم ها ممکن است در قضاوت امر جمودت داشته باشند

لذا مقرر شده است بشخص ثالثی هم که محل اطمینان هر دو طرف باشد مراجعه کند و رأی او بر طرف که تمایل شد آن طرف اکثریت داشته و رأیش قاطع خواهد بود

پس اینهم محل کلام نیست اما یک مطلب دیگر فرمودند که باید جواب بدهم

فرمودند این ماده بماده سابق متناقض است و حال آنکه اینطور نیست

در هر قانون یک جزای معنی را معلوم میکنند و قانون بی جزا قانون نیست

در یک مورد ممکن است جزا را نقض امتیاز نامه قرار بدهند مثلاً بگویند چنانچه در مواد سه و شش و هفت این امتیاز نامه تغلف شده عدم اجرای این مواد اسباب نقض امتیاز نامه میشود آنوقت در آن موقع بطوریکه خودتان فرمودید مأمور توانای دولت بمن که صاحب امتیاز هستم اخطار میکند که شما فلان ماده را اجرا نکرده اید و از این جهت این امتیاز نامه لغو خواهد بود

در این صورت اگر فرمایش سرکار صحیح بود یعنی حق مراجعه بقضات و حکمیت برای صاحب امتیاز باقی نبود که دیگر معنی نداشت یک ماه باو مهلت داده شود پس این یک ماه مهلت را برای این بصاحب امتیاز داده اند که اگر این اعتراض دولت وارد نیست رد کنند و جواب بگویند و قضیه از دو حال خارج نیست یا این است که صاحب امتیاز در این مدت موفق خواهد شد که اشکال حاصله را رفع کند

اگر اینطور شد که هیچ والا قضیه مراجعه بحکمیت خواهد شد اگر حکم ها حکم کردند که اعتراض دولت صحیح است و مثلاً ماده سه امتیاز نامه نقض شده دیگر حقی برای کسی باقی نخواهد بود و امتیاز لغو خواهد بود

قرض این است که جزای تغلف از مواد این قانون نقض امتیاز است و این اشکالی ندارد

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

(بعضی گفتند کافی نیست)

رئیس - رأی میگیریم بکفایت

مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند

(عده زیادی قیام کردند)

رئیس - اکثریت است - شور اول تمام شد

وزیر فوائد عامه - باید عرض کنم که یک ماده مهم در این امتیاز نامه اشتباهاً درج نشده و تا شور ثانی نوشته خواهد شد

آن حق باز خریدن این امتیاز است برای دولت زیرا دولت کم کم باید بطرف این مقصود مشی کند که باج راه را برور موقوف کند و اگر بنا بشود این حق باز خرید در امتیاز برای دولت منظور نشود خلاف آن مقصود خواهد بود و چون اشتباهاً این مسئله در این لایحه بقید نشده

لهذا خواستم بعرض آقایان نمایندگان محترم برسانم تا در شور ثانی این ماده اضافه خواهد شد

رئیس - ماده الحاقیه رسیده است قرائت میشود و یک کمیسیون مراجعه خواهد شد

(شرح ذیل قرائت شد)

نظر بلزوم تأمین حفظ الصحه عمده و سایر کارگران که برای راه سازی مستخدم خواهند شد ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد میکند:

سالیانه مبلغ سه هزار تومان برای تأمین حفظ الصحه عمده و سایر کارگران تخصیص بدهد

رئیس - شور اول تمام شد

رأی گرفته میشود بشور دوم آقایان موافقین قیام فرمایند

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد

دو فقره پیشنهاد رسیده است راجع یکی از طرف آقای روحی راجع بتغییر اسامی ماهها دیگری از طرف آقای یاسائی راجع بقانون سجل احوال که جزو دستور شوند رأی میگیریم به پیشنهاد آقای روحی راجع به تغییر اسامی ماهها آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند

(جمعی قیام کردند)

رئیس - تصویب شد

چند دقیقه تنفس است

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از سه ربع مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - عده کافی نیست

جلسه را ختم میکنیم جلسه آتیه شب سه شنبه دستور را هم عرض میکنم اگر بنا شد رأی بگیریم در جلسه آتیه

یک نفر از نمایندگان - فردا شب

رئیس - شنبه و یکشنبه و سه شنبه و پنجشنبه را معین کرده بودید

جمعی از نمایندگان - صحیح است

رئیس - دستور هم تغییر اسامی ماهها وقانون سجل احوال

(مجلس شش ساعت ارشپ گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملک منشی - علی اقبال الملک منشی - معظم السلطان

جلسه ۱۴۸۹

صورت مشروح مجلس لایحه سه شنبه یازدهم فروردین ۱۳۰۴ مطابق ششم شهر رمضان المبارک ۱۳۴۳

صورت مجلس لایحه یکشنبه چهارم رمضان را آقای حاج میرزا اسدالله خان قرائت نمودند

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - قبل از دستور عرضی داشتم

رئیس - آقای قائم مقام الملک

قائم مقام الملک - قبل از دستور عرض دارم

رئیس - آقای دولت آبادی راجع به صورت مجلس فرمایشی دارید

حاج میرزا بجایی دولت آبادی - خیر قبلاً از دستور عرض داشتم

رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - بنده هم قبیل از دستور عرضی دارم

رئیس - آقای معظم السلطان (اجازه)

معظم السلطان - بنده راجع به فیت خود قبلاً استخاره کرده بودم

رئیس - آقای ضیاء الواعظین

ضیاء الواعظین - قبل از دستور

رئیس - آقای افشار

آقای افشار - قبل از دستور عرض دارم

رئیس - آقای حاج عبدالوهاب

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم قبل از دستور عرضی دارم

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست؟

(گفتند خیر)

رئیس - پیشنهاد شده داخل دستور شویم

آقا سید یعقوب - بنده عرض لازمی داشتم

رئیس - آقایانی که تصویب میکنند وارد دستور شویم قیام فرمایند

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - اکثریت است

دستور امشب یکی طرح قانونی راجع به تبدیل اسامی ماهها است و دیگری لایحه